

DUBBLA BUDSKAP

”Engagemanget ska botgöra det mörka”

Uppdaterat 2010-06-23 10:57. Publicerat 2010-06-23 10:45

Foto: Anette Nantell Göran Lindberg, före detta polischef, fick smeknamnet ”Kaptan Klänning” för att han värnade om kvinnors rätt. Nu åtalas han för grova sexbrott och misstänks vara en så kallad dubbelnatur.

Vad får en respekterad och högt beundrad person att inleda ett kriminellt dubbelliv? Vi har en del att lära av den senaste tidens häpnadsväckande avslöjanden om polischefen som misstänks för grova sexbrott och om pedofilpräster i den katolska kyrkan.

Flera grova brott av så kallade dubbelnaturer har uppdagats den senaste tiden. Särskilt chockade har vi blivit när brotten skett inom organisationer som vi normalt förknippar med trygghet. Präster som förgripit sig mot barn inom den katolska kyrkan är ett exempel. Svindeln mot [Röda korset](#) [1] är ett annat.

I dag åtalas polischefen Göran Lindberg för en rad grova sexbrott. Samtidigt som han misstänks ha begått dem, har han varit en beundrad föreläsare i jämställdhet.

När en dubbelnatur avslöjas skakas vi om i vår grundläggande trygghet, menar Niklas Långström. Han är forskningsledare inom Kriminalvården och professor i psykiatrisk epidemiologi på Karolinska institutet.

–För att klara av vardagens alla möten använder vi automatiskt stereotypa bilder, förknippar människor som ser bra ut och som pratar övertygande med goda egenskaper, säger Niklas Långström.

Därför blev vi särskilt skakade när misstankarna väcktes mot Göran Lindberg. Enligt åtalet har han levt ett häpnadsväckande dubbelliv.

I yrkeslivet gjorde han karriär genom att profilera sig som feminist och ta strid för kvinnors lika värde. Han rekryterades som rektor för polishögskolan och arbetade mot machokulturen i kåren, bland annat genom att kämpa för fler kvinnliga poliser.

När kollegerna föraktfullt kallade honom ”Kaptan Klänning” berättade han för DN i oktober 1999 att han gillade öknamnet.

– **Jag vet att jag kallas** ”Kaptan Klänning”. Manligt orienterade poliser gillar nog inte att jag kallar mig feminist och tillsätter kvinnliga chefer.

Det gjorde att han applåderades av politiker och blev än populärare hos kvinnojourer och i medierna.

På frågade vilken feministisk ståndpunkt som var viktigast svarade han vid ett annat tillfälle.

–Bekämpa all sorts våld. Fysiskt, psykiskt, krigs-, skövlings- och ”jag-tar-vad-jag-vill-ha-men-skiter-i-andra”-våld.

Samtidigt som han gjorde dessa uttalanden, misstänks han ha utfört systematiska och grova sexbrott riktade mot kvinnor. Fyra våldtäkter, varav en rubriceras som grov. Förberedelse till grov våldtäkt mot barn så sent som den 25 januari i år. Koppleri som involverar tio kvinnor. Vid 27 olika tillfällen ska han ha köpt sex av sammanlagt elva kvinnor.

De enda brott han själv medger är ett antal sexköp. Men åklagaren anser sig ha tillräcklig bevisning för att få honom fälld.

Sex- och våldsbrott är det som väcker störst rädsla och som normalt förknippas med den klassiska dubbelnaturen, just för att det är brott som har så låg status, menar Niklas Långström.

–**Särskilt sexualbrott.** De flesta har svårt att förstå att någon begår så ”låga” handlingar, särskilt om de är uppsatta och respekterade.

Det är nämligen i samhällets toppskikt vi hittar de klassiska dubbelnaturerna.

–Förutsättningen är att vi ska bli förvånade av kontrasten mellan det fina livet och det fula och smutsiga.

När Göran Lindberg greps var det många som undrade varför han skulle ha gjort allt det här. Var det med ett hänskratt mot alla som haft honom som förebild?

–Det får vi antagligen aldrig veta. Men om han visar sig vara skyldig har han så klart varit medveten om sin svarta sida. Sannolikt har han försökt hålla den borta från medvetandet genom att vara just en ambassadör för kvinnors lika värde, säger Niklas Långström.

Vid ett tillfälle det senaste året höll Lindberg en föreläsning med rubriken ”Vem i hela världen kan man lita på?”. Poängen var att våld mot kvinnor kan utövas av vem som helst.

–Någonstans i det här måste han ju ha fått en kick. När han står där inför hela publiken måste han ju tänka ”till och med jag”, säger Susann Tellbo vid Uppsala kvinnojour till SR. Hon känner Lindberg och har beundrat honom i alla år tills allt ställdes på ända.

En tänkbar förklaring, enligt Martin Grann som är chef inom Kriminalvården och expert på psykopati, är att om Lindberg visar sig skyldig, iskalit skulle ha kört dubbla race.

–Eller så har han kämpat alla år mot detta och då skulle hans feministiska engagemang vara ett sätt att botgöra för den mörka sidan.

Har det gjort det lättare för honom att hitta offer?

–Det tror jag inte. Dem har han fått tillträde till på andra sätt, säger Martin Grann.

Däremot har kontakten med barn inom den katolska kyrkan underlättat för förövarna att välja ut offer.

–**En annan tänkbar förklaring** är att personer som är medvetna om att de riskerar att skada barn, söker sig dit för att bli en guds tjänare med syftet att bemästra sin mörka drift, säger Niklas Långström.

Psykopati kan ligga bakom att person utvecklas till en dubbelnatur, just för att psykopater är egoistiska och manipulativa. En framgångsrik psykopat som samtidigt har en störd sexualitet eller lättväckt aggressivitet under ytan ligger i riskzonen.

När vi frågar Niklas Långström om han vet någon som vi kan intervjuva om hans eller hennes tidigare dubbelnatur, avråder han bestämt.

–Bara att någon vill berätta att ”nu är jag inte längre en dubbelnatur” är oroande i sig. Den personen kan ju vara falsk i just det framträdandet.

Så hur går det till när en person utvecklar sin ”dubbelnatur”?

Förmodligen finns grundläggande, medfödda personlighetsdrag, menar Niklas Långström. I samspel med omgivningen utvecklas med åren strategier för att personen ska få utlopp för sin avvikande sexualitet eller aggressivitet.

I fallet med den tidigare Röda korsetchefen Johan af Donner skedde det en gradvis förstärkning av hans begär efter pengar och som ledde att han svindlade såväl Cancerfonden som Röda korset på miljonbelopp.

Han har själv beskrivit hur han fick ”guldso”, en upptrappad smak för det goda livet. Det fick honom att begå nya bedrägerier.

–Det kan lätt bli förstärkande, om metoden man använder för att tillfredsställa sitt begär visar sig vara effektiv.

Så hur behandlas en dubbelnatur i rättspsykiatri eller inom kriminalvården? Det varierar naturligtvis från fall till fall. Om det rör sig om psykopati, är det en fördel om personen kan se vinsterna med ett ändrat beteende, enligt Långström.

–Det finns studier som visar att psykopater kan komma ut ur viss behandling som ännu värre manipulörer. Därför gäller det att jobba med deras egna drivkrafter, att få dem att hitta sätt att nå tillfredsställelse utan att kränka omgivningen.

Det enda vi kan göra för att inte råka ut för en dubbelnatur är att tänka i mindre stereotypa banor när vi bedömer personer i omgivningen, menar Långström.

Ha en sund medvetenhet om att en person som många beundrar kan ha en annan sida också.

Peter Letmark
peter.letmark@dn.se

LÄNKAR I ARTIKELN

1. <http://www.dn.se/tema/roda-korset>
-

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.